

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Tematik Araştırmalar Dergisi, (2024), 1 (1), 101-114.
The Journal of Thematic Research in Educational Sciences, (2024), 1 (1), 101-114.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Sanatta Kimlik ve İnsan Doğası Kavramının Sosyal Algıda Yorumlaması: Kiki Smith Örneği

Interpretation of the Concepts of Identity and Human Nature in Social Perception in Art: The Example of Kiki Smith

Sayfa | 101

Uğur KARA, Yüksek Lisans Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, uur.kaara3596@gmail.com, [0009-0002-6673-5272](mailto:uur.kaara3596@gmail.com)

Geliş tarihi - Received: 16 Kasım 2024
Kabul tarihi - Accepted: 4 Aralık 2024
Yayın tarihi - Published: 16 Aralık 2024

Öz. Beden, kimlik ve doğa arasındaki ilişkileri derinlemesine ele alan Feminist Sanatın önemli temsilcilerinden Kiki Smith, parçalanmış, yaralanmış ve çöküş halindeki beden temsilleri ile klasik bedensel estetiği yıkararak, insan bedeninin kırılganlığını ve kontrol dışı doğasını vurgular. Sanatçının Katolik yetiştirilmişliği, bedensel acı, ölüm ve başarısızlık temalarına olan ilgisini beslemiş, bu da onu özellikle kadın bedeni üzerindeki sosyal ve kültürel tabuları sorgulamaya yönlendirmiştir. Smith, cam boncuk, kumaş ve iplik gibi geleneksel "feminen" materyaller kullanarak sanatsal medya hiyerarşisini aşarken, eserlerinde bedeni bir özne olarak yeniden konumlandırır. Bu makale, Smith'in eserlerini toplum, ideoloji ve feminist sanat bağlamında değerlendirirken, sanatçının biyolojik süreçleri kullanarak toplumsal görüşlere nasıl meydan okuduğunu vurgular. Smith'in sanatı, toplumsal ideolojilere karşı bireysel bedeni sahiplenme çağrısı yaparak, bedensel kimlik ve toplumsal roller arasındaki ilişkiye güçlü bir eleştiri sunar. İnsan doğasının olağan algılanma biçimine karşı çıkan Smith, bu baskılara sanatı aracılığıyla meydan okuyarak bireyin kendini özgürce ifade edebilme hakkını savunur.

Anahtar Sözcükler: "Toplum", "Beden", "Feminizm", "Kiki Smith".

Abstract. Kiki Smith, one of the significant representatives of Feminist Art, who deeply explores the relationships between body, identity, and nature, breaks down classical bodily aesthetics through representations of fragmented, wounded, and decaying bodies, emphasizing the fragility and uncontrolled nature of the human body. Her Catholic upbringing has fueled her interest in themes of bodily pain, death, and failure, leading her to question social and cultural taboos, particularly concerning the female body. By using traditionally "feminine" materials such as glass beads, fabric, and thread, Smith transcends the hierarchy of artistic media and repositions the body as a subject in her works. This article evaluates Smith's works in the contexts of society, ideology, and feminist art, highlighting how the artist challenges social norms through the use of biological processes. Smith's art offers a powerful critique of the relationship between bodily identity and social roles, calling for an individual reclaiming of the body against societal ideologies. By challenging the conventional perception of human nature, Smith defends the right of individuals to freely express themselves, resisting these pressures through her art

Keywords: "Society", "Body", "Feminism", "Kiki Smith".

Extended Abstract

Introduction. This paper explores the intricate interplay between identity, nature, and the human body in the context of Kiki Smith's works, a significant representative of Feminist Art. Smith challenges classical aesthetics by depicting fragmented, wounded, and decaying bodies, emphasizing the fragility and uncontrollable nature of the human body. Influenced by her Catholic upbringing and themes of bodily pain, death, and failure, Smith questions social and cultural taboos, particularly those surrounding the female body. By employing traditionally "feminine" materials, such as glass beads, fabric, and thread, she dismantles artistic hierarchies and repositions the body as a subject of resistance.

Art and Society. The relationship between art and society is central to Kiki Smith's work. Her art functions as a platform for ideological critique and social commentary. Works such as Virgin Mary and Lilith illustrate her engagement with cultural narratives and the representation of the female body. For example, Smith's reinterpretation of Virgin Mary as flayed critiques the passive and idealized depictions of women in religious iconography, presenting a figure that is both vulnerable and resistant. Similarly, Lilith reclaims a traditionally vilified mythological figure as a symbol of female empowerment and defiance.

Smith's artistic approach reveals how art reflects and challenges societal norms. By exploring the symbolic and physical boundaries of the body, she critiques the patriarchal mechanisms of control. Her works mirror broader feminist efforts to critique gender inequality and advocate for autonomy and self-expression.

Kiki Smith's Works in the Context of Art and Society. Smith's art, particularly her choice of materials and techniques, further underscores her engagement with societal and feminist themes. Her use of wax, bronze, and fabric disrupts traditional art-making practices while introducing tactile and emotional depth to her works. Fragmented body imagery, often featured in her pieces, highlights the tensions between individuality and societal constraints, exposing the ways in which power structures seek to regulate and define bodies.

Works like Daphne emphasize themes of transformation and agency. Referencing Greek mythology, Smith reimagines Daphne's escape from violence as an act of self-empowerment, reinforcing the notion of the body as a site of resilience. This approach aligns with Smith's overarching goal of reclaiming and redefining the representation of women in art and society.

Conclusion. Kiki Smith's body of work is a profound critique of societal ideologies and a call for the reclamation of the body as a space for resistance and liberation. By blending personal and universal themes, her art invites reflection on human vulnerability, autonomy, and empowerment. Her contributions hold a vital place not only within feminist art but also in contemporary discussions about the intersections of identity, nature, and societal control. Through her evocative works, Smith challenges viewers to reconsider traditional perceptions and embrace the complexities of the human condition.

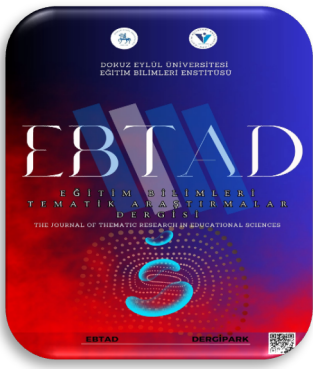
Giriş

Kiki Smith, çağdaş sanatın en etkileyici figürlerinden biri olarak, sanat ve toplum arasındaki dinamik ilişkiyi feminist bir bakış açısıyla ele alan çalışmalarıyla tanınmıştır. Sanatı, bireyin bedensel ve ruhsal varlığını keşfetmekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal cinsiyet, güç ve kimlik gibi derin toplumsal meseleleri de incelemektedir. Katolik bir arka plandan gelen Smith, dini semboller ve imgeleri dönüştürerek kadın bedenine yönelik geleneksel algıları sorgular ve bu imgeleri feminist bir perspektifle yeniden yorumlamaktadır. Sanatında bedenın kırılğanlığını ve gücünü vurgulayan Smith, hem toplumsal normlara meydan okuyan hem de bireysel ve kolektif hafızayı dönüştüren eserler üretmiştir. Bu bağlamda, Smith'in eserleri, feminist sanatın toplumsal değişimi tetikleyebileceği güçlü bir alan yaratmaktadır.

Kiki Smith, 1954 yılında Almanya'nın Nürnberg kentinde doğmuş Amerikalı bir sanatçıdır. Babası tanınmış minimalist heykeltıraş ve mimar Tony Smith'tir. Smith, ailesiyle birlikte New Jersey'de büyümüş ve New York'a taşınmadan önce çocukluk ve ergenlik dönemlerini burada geçirmiştir. Kiki Smith, babası Tony Smith'in sanatın, sayılarla ve organik yapılarla olan ilişkisine duyduğu ilgiden derin bir şekilde etkilenmiştir. Babasının favori kitaplarından *biri olan Büyüme ve Form Üzerine (On-Growth-and-Form)* (D'Arcy Thompson, 1917), doğal formların matematiksel ve biyolojik düzenine dair içerikler sunar. Kiki, bu kitap ve babasının çevresindeki nesnelere olan hassasiyetiyle büyümüş; organik yapılar ve sayılara yönelik ilgi ona da geçmiş, sanatında önemli bir yer tutmuştur. Babasının sanatla kurduğu bu düşünsel bağlantıyı kendi pratiğine taşıyarak, bedenle ve doğal nesnelere olan ilişkisini sayılar ve formlar üzerinden ifade eder. Bu durumu şu sözlerle açıklar; Sanat bir denge eylemidir. Bu, bir tür süreç yoluyla anlam yaratmak, enerjinizi kullanarak hiçbir şeyden bir şey yaratmakla ilgilidir. Sayılara çok önem veriyorum. Yaptığım her şey sayılarla yönlendirilir, ancak çoğu insan bunu bilmez. Bir şey yaparken, "Sayılara bir bakayım," derim. Nesnelere (eşyaların) nasıl ölçüldüğü bedenle, bedene olan ilişkiyle çok ilgilidir. Babam [Tony Smith] bu tür şeylere çok ilgi duyardı ve bu benim de ilgi duyduğum bir şey—bir şeyin nasıl hissettirdiğine dair görsel bir yanıt (Dreishpoon, 2022, s. 375).

Smith, sanatında insan bedeninin sınırlarını ve biyolojik süreçlerini keşfederek, kadın bedenine yönelik toplumsal ve kültürel tabuları sorgulayan güçlü eserler üretmiştir (Langer & Weitman, 2005). Sanatçı bir aileden gelmesi üzerine Kiki Smith "Bir sanat ailesinden geliyorsanız, sanat yapmanın normal bir pratik olduğunu düşünürsünüz; bu, ifade etmenin bir dili gibi, konuşmak veya matematik yapmak veya yazmak gibi." (Smith & Schleifer, 1991, ss 84-87) ifadelerini kullanmıştır.

1970'lerin sonlarında Smith, sosyal değişim ve politik katılıma odaklanan bir sanatçı kolektifi olan Collaborative Projects, Inc. (Colab) grubuna katılmıştır. 1980'deki "Times Square Show" adlı sergisinde ilk anatomik türevli çalışmasını sergileyerek, bedenın gelecekteki keşiflerine zemin hazırlamıştır. Bu dönemde performans sanatı ve sokak sanatı ile ilgilenmeye başladı. Aynı yıl, babasının ölümünden sonra, balmumu bir elin yosunla kaplı olduğu ve koyu yeşil su dolu bir kavanozda yüzen ilk eserini üretmiştir. Bu eser, ölümünden sonraki yaşamı hem rahatsız edici hem de teselli edici bir şekilde betimliyordu (Wells, 1990).

Smith'in çalışmaları, babasının ölümünden ve 1985'te acil tıp teknisyeni olarak eğitim almasının ardından önemli ölçüde gelişmiştir. Bu deneyim, beden anlayışını derinleştirerek, insan anatomisini canlı bir şekilde tasvir eden Mülkiyet Kanununun Onda Dokuzudur (Possession Is Nine-Tenths of the Law) gibi eserler yaratmasına yol açmıştır. Bu seride, insan organlarının anatomik olarak doğru görüntüleri, baskı sürecinden kalan fazla mürekkep ile karalanarak baskılandı ve bu, hayatın dengede olduğu anların yoğunluğunu yansıtıyordu.

Şekil 1: *Possession Is Nine-Tenths of the Law* (1985), mürekkep ilaveli serigrafi ve monotipler, 55 x 43,1 cm

Smith'in minimalist eğilimleri babası heykeltıraş Tony Smith'e kadar izlenebilir, ancak aynı zamanda Eva Hesse ve Lee Bontecou gibi kadın sanatçılardan da önemli ölçüde etkilenmiştir. Kendini "heykel değil, şeyler yapan" biri olarak tanımlayan Smith, eserlerine dikiş, dokuma ve yorgan yapımı gibi geleneksel kadın üretim tekniklerini dâhil etti. Bu "eski teknolojiye" bağlılık, beden dokunsal yaratım süreciyle konuşmasına izin verme hedefiyle uyumluydu (Wells, 1990).

Smith'in sanatı, vücudun fiziksel ve sembolik sınırlarını keşfederek, biyolojik süreçleri sanatına dâhil eder. Eserleri, kadın bedeninin patriyarkal sistemdeki temsiline karşı güçlü bir duruş sergiler ve kadınların güç ve bağımsızlıklarını vurgulayarak feminist sanatta önemli bir yer edinen sanatçılardan

biridir. Smith, vücudun iç işleyişini ve biyolojik süreçleri görünür kılarak, bu süreçlerin doğallığını vurgulamayı amaçlamıştır.

Kiki Smith bu konu hakkındaki düşünceleri aşağıdaki gibidir;

“Bedenlerimiz temelde bizden çalındı ve bu, kendi alanımızı geri kazanmaya çalışmakla ilgili.

Kendi deneyimimizi kucaklamak ve topluma veya kültüre varlığımızı küçümseyen şeyler vermemek gerekiyor. Kendi deneyiminizi kucaklamalı ve kararlı ve ısrarcı olmalısınız” (Smith & Schleifer,1991, ss 84-87).

Smith'in etkisi sanatıyla sınırlı kalmaz; 2006'da TIME 100 listesi, 2013'te ABD Dışişleri Bakanlığı Sanat Madalyası ve 2016'da Uluslararası Heykel Merkezi'nin Yaşam Boyu Başarı Ödülü gibi birçok ödül almıştır. Eserleri dünya çapında sergilenen sanatçı, NYU ve Columbia Üniversitesi gibi kurumlarda öğretim rolleriyle çağdaş sanata katkıda bulunmaya devam etmektedir. Smith'in çalışmaları, insan durumu, doğa ve evreni keşfetmeye olan bağlılığını vurgulayarak onu çağdaş sanat dünyasında önemli bir figür haline getirir (Real, 2024).

Sanat ve Toplum İlişkisi

Sanat ve toplum tarih boyunca sürekli bir etkileşim içinde olmuştur. Sanatın, toplumun değerleri, inançları ve sosyal yapıları üzerinde derin bir etkisi vardır. Sanat, yalnızca estetik bir değer sunmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal olaylara, ideolojilere ve kültürel değişimlere de ayna tutar. Sanatın toplumsal işlevi ve sanatçının rolü, toplumun yapısına ve dönemine göre değişiklik göstermiştir. Sanat, toplum üzerinde çeşitli şekillerde etkili olur. İlk olarak, sanat toplumsal değerlerin ve normların yansıtıcısıdır.

İlkel toplumlarda sanat, sosyal, ekonomik ve kültürel dinamiklerin bir ürünü olarak toplumun günlük yaşamıyla yakından ilişkilidir. Sanat, yalnızca bireysel bir yaratıcılık değil, aynı zamanda toplulukların çevresel, tarihsel ve toplumsal koşullarının bir yansımasıdır. İlkel topluluklarda sanat eserleri hem işlevsel hem de estetik özellikler taşır; bu, onların günlük yaşamlarına derin bir şekilde entegre olmasını sağlar. Örneğin, estetik unsurlar, kullanılan nesnelere işlevselliğini tamamlar ve bu unsurlar genellikle o topluluğun kültürel ve sembolik dünyasını ifade eder.

Boas, ilkel sanatta estetik ve teknik beceri arasındaki ilişkinin önemine dikkat çeker. Sepet dokuma, çömlek yapımı ve ahşap oymacılığı gibi pratik işler, aynı zamanda sanatsal yaratıcılık için bir zemin oluşturur. İlkel sanatın biçimsel unsurları, bu toplumların çevresel koşullarına, teknolojik becerilerine ve kültürel alışkanlıklarına göre şekillenir. Bunun yanı sıra, sanat, toplumsal ve ritüel anlamlar taşıyarak bireylerin ve grupların kimliklerini güçlendirmekte ve topluluk içindeki sosyal bağları pekiştirmektedir (Boas, 2021).

Antik Yunan'da sanat, toplumsal değerler ve inançlarla yakından ilişkiliydi. Sanattaki temalar genellikle tanrılar, kahramanlık hikayeleri ve mitolojik olaylarla bağlantılıydı. Bu, toplumun kolektif bilinç ve inançlarını sanat yoluyla ifade etmesine olanak tanıyordu. Sanat sadece bir estetik ifade aracı değil, aynı zamanda felsefi ve etik değerlerin bir yansımasıydı. Platon ve Aristoteles gibi filozoflar, sanatın taklit (mimesis) olarak doğasına dair fikirler ortaya koymuş, ancak sanatı aynı

zamanda toplumsal eğitimin bir aracı olarak değerlendirmişlerdir. Bu çerçevede, Antik Yunan sanatında sanat ve toplum ilişkisi, bireysel ve toplumsal değerlerin, dini inançların ve estetik anlayışın bir birleşimi olarak görülebilir. Sanat, toplumun kimliğini şekillendiren ve aynı zamanda bu kimliği yansıtan bir araç olarak işlev görmüştür (Seltman, 1946).

Rönesans dönemi sanatçıları, dönemin dini ve politik liderlerinin himayesinde çalışarak eserlerinde bu liderlerin gücünü ve etkisini yansıtmışlardır. Benzer şekilde, süslemeli tarzı ve ihtişamıyla karakterize edilen Barok dönemi, kendi zamanının sosyo-politik karmaşıklıklarını yansıtmıştır. Modern toplumda ise sanat, daha bireysel ve özgün ifadelerin aracı olarak görülmekte, bu da sanatın toplumdaki genel fikirlerin dışına çıkma potansiyelini arttırmaktadır (Steinhof, 1937).

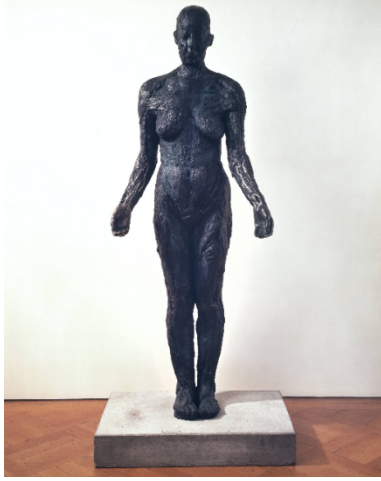
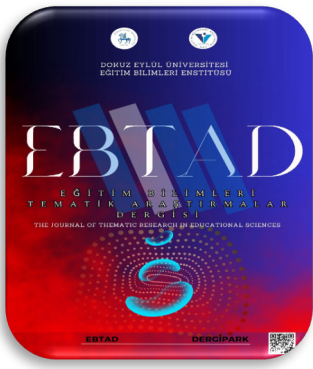
Çağdaş sanatta ise 20. yüzyılın sonlarından itibaren toplumsal olguları merkezine alan ve bu bağlamda estetik sınırları yeniden tanımlayan bir anlayış gelişmiştir. Geleneksel sanat anlayışından farklı olarak, çağdaş sanatçılar, yalnızca bireysel ifade biçimlerine değil, aynı zamanda toplumsal meselelerin eleştirel analizine odaklanmıştır. Irk, cinsiyet, sınıf, kimlik, çevre, küreselleşme ve siyasi adaletsizlik gibi konular, çağdaş sanatın temel temaları haline gelmiştir. Bu bağlamda, sanat, yalnızca bir estetik deneyim sunmanın ötesine geçerek, toplumsal gerçekliklerin sorgulandığı ve yeniden anlamlandırıldığı bir platforma dönüşür. Sanatçılar, toplumsal olguları problematik hale getirerek izleyiciyi bu sorunlarla yüzleşmeye ve eleştirel bir bakış açısı geliştirmeye davet eder. Bu süreç, sanatın pasif bir seyirlik olmaktan çıkıp, aktif bir iletişim ve dönüşüm aracına evrilmesini sağlamıştır. Örneğin, feminist sanatçılar toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini görünür kılarken, çevreci sanatçılar doğa tahribatını sorgulayan eserler üretir. Benzer şekilde, kimlik politikalarını ele alan eserler, bireyin toplumla olan ilişkisini ve bu ilişkideki güç dinamiklerini yeniden düşünmeye zemin hazırlar.

Sanatın bir diğer önemli etkisi, toplumsal eleştiri ve farkındalık yaratma kapasitesidir. Sanatçılar, eserleri aracılığıyla sosyal adaletsizlikleri, eşitsizlikleri ve toplumsal sorunları gündeme getirirler. Bu, toplumun bu konular hakkında düşünmesini ve tartışmasını teşvik eder. Özellikle feminist sanat hareketi, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet rolleri gibi konuları ele alarak toplumsal değişim için önemli bir platform sağlamıştır.

Kiki Smith Eserlerinin Sanat ve Toplum İlişkisi Bağlamında İncelenmesi

Kiki Smith'in *Virgin Mary* adlı eseri, sanat ve toplum ilişkisi bağlamında ele alındığında, Katolik ikonografisinin derin sembolik anlamları ile çağdaş feminist eleştiriye bir araya getiren önemli bir çalışmadır. Smith, bu eserinde Meryem Ana figürünü kullanarak, kadın bedeninin dini ve toplumsal söylemlerde nasıl temsil edildiğini ve bu temsilin kadın kimliği üzerindeki etkilerini sorgulamaktadır.

Smith'in sanat pratiği, sıklıkla bedenin hem fiziksel hem de metaforik anlamlarını araştırmak üzerine kuruludur. *Virgin Mary* adlı eserinde, Meryem Ana'nın geleneksel olarak saflık, annelik ve itaat gibi değerlerle ilişkilendirilmiş olması, Smith'in bu figürü yeniden yorumlamasına zemin hazırlamıştır. Sanatçı, bu çalışmada Meryem Ana'nın vücudunu flayed (derisi yüzülmüş) olarak tasvir ederek, bu dini ikonun kırılabilir ve savunmasız yönlerini öne çıkarır. Bu, geleneksel Meryem Ana tasvirlerinin aksine, bedenin fiziksellikğine vurgu yaparak somut bir figür olarak yorumlar

Şekil 2: Virgin Mary (1993), bronz ve gümüş, 167,64 cm x 64,77 cm x 43,18 cm, San Francisco Museum of Modern Art

Smith'e göre, Meryem Ana figürü, kadını cinsellikten arındırarak bir tür "nötrleştirme" işlemi gerçekleştirmektedir; bu da kadının toplumsal olarak pasif ve boyun eğen bir rol üstlenmesine yol açmaktadır. Sanatçı, Meryem Ana'yı bedeninin içsel gerçekliğine geri döndürerek, onu sadece kutsal bir anne figürü olarak değil, aynı zamanda bir kadın olarak yeniden yorumlar. Bu yorum, kadının dini ve toplumsal bağlamlarda nasıl konumlandırıldığını sorgular ve bu konumlandırmanın bedensel ve toplumsal kimlik üzerindeki etkilerini tartışmaya açar.

Kiki Smith bir röportajında eser hakkında şu ifadeleri kullanmıştır: "Meryem Ana her zaman kollarını uzatır, bu da bedeni savunmasız kılar. Savunmasız ve merhametlidir, ancak savunmasız olmak, içgörüyü kaybetmektir. Sizi açığa çıkarır. Benim için, bu kadar savunmasız olmak, tüm iç organlarınızı kaybetmenize, kendinizi kaybetmenize neden olabilir... Meryem Ana'nın merhameti yüzünden "neutered" olmasına kızgınım... Meryem Ana'nın duruşu, kadınlığınızı ve cinselliğinizi sizden alır." (Gould, 1992, ss 16-18).

Sonuç olarak, *Virgin Mary* adlı eser, toplumsal açıdan kadına bakışı ele alırken, özellikle dini ikonografide kadın bedeninin nasıl temsil edildiğini ve bu temsilin kadın kimliği üzerindeki toplumsal yansımalarını derinlemesine inceleyen bir çalışmadır. Smith, bu eseri aracılığıyla, izleyiciyi kadın bedeninin dini ve toplumsal anlamlarını yeniden düşünmeye ve bu anlamların feminist bir perspektiften nasıl eleştirilebileceğini keşfetmeye davet eder.

Feminist bir perspektiften bakıldığında, Smith'in bu eseri, geleneksel cinsiyet rollerinin dayattığı sınırları sorgular ve kadın bedeninin kendi özerkliğini ve çok yönlülüğünü kutlar. Meryem Ana'nın kutsal ama aynı zamanda cinsellikten arındırılmış temsiline yönelik eleştiriler, bu eserde kadın bedenine dair daha kapsamlı ve özgürleştirici bir yorumun kapısını aralamaktadır. Smith'in çalışması, hem bireysel kadın deneyimlerine hem de kadınların toplumsal temsiline dair yeni bir feminist söylem geliştirmiştir.

Şekil 3: Lilith (1994), silikon, bronz ve cam, 81,3 × 68,6 × 44,5 cm, 74,8 kg. Roy R. and Marie S. Neuberger Vakfı.

Smith, bu eserinde, Talmudik folklordaki kadın şeytan olarak bilinen, efsanevi "ilk Havva" Lilith'i bir feminist kahraman olarak yeniden yorumlamayı amaçlamıştır. Lilith, postbiblik Yahudilikte yeni doğmuş çocukları öldüren vampir benzeri bir baştan çıkarıcı olarak tanımlanmıştır ve Adem'in ilk eşi olarak, tozdan değil kaburga kemiğinden yaratılarak kocasına eşit olması amaçlanmıştır. Ortaçağ'da yapılan İncil yorumlarına göre, Lilith yaratılır yaratılmaz çift arasında tartışma çıkmıştır. Lilith, eşitliklerinde ısrar etmiş ve Adem'in erkek olarak üstte yatmasının uygun olduğunu savunan görüşüne karşı çıkarak, Tanrı'nın adını söylemiş ve yerçekimine meydan okuyarak cennetten başka bir aleme uçmuştur. Smith'in heykelindeki sıra dışı poz ve sert bakış bu efsaneyi yansıtmaktadır (Rosenthal, 1996).

Lilith figürü, feminist sanat eleştirisinde sıklıkla tartışılan bir semboldür. Geleneksel olarak kötü bir kadın figürü olarak tasvir edilen Lilith, 1970'lerde feministler tarafından kahramanca bir figür olarak yeniden sahiplenilmiştir. Smith'in bu eseri, Lilith'in bu feminist yorumunu benimser ve onu hem güçlü hem de savunmasız bir figür olarak gösterir. Lilith'in bronzdan yapılmış bedeni, klasik heykel sanatından uzak, daha hayvansı ve içgüdüsel bir duruşla tasvir edilmiştir. Eser, izleyiciyi Lilith'in güç ve kırılabilirlik arasındaki bu ince dengede kalmış varoluşunu düşünmeye davet eder.

Eser, kadın bedeninin hem kutsal hem de şeytani olarak algılanabileceği, toplumsal normlara uymayan bir figür olarak sunulmasıyla dikkat çeker. Marina Warner'ın belirttiği gibi "Smith'in çalışmaları genellikle kadın karakterlerin ve hayvanların yeniden değer kazandığı ve pozitif güç

kazandığı yeni bir mitolojik bestia'yı temsil eder” (Briggs et al., 2008). Bu bağlamda, Smith'in *Lilith* heykeli, sanatta sembolizmin gücünü ortaya koyarak toplumun kadınlara yönelik önyargılarını, korkularını ve beklentilerini sorgulayan güçlü bir eser olarak öne çıkar.

Feminist sanat perspektifinden bakıldığında, Lilith toplumsal normların dışında kalan kadınların güçlenmesini temsil eder. Smith, bu eserinde kadın bedenine ilişkin mitolojik ve kültürel anlatıları deforme ederek, kadın deneyimlerinin daha çeşitli ve özgürleştirici bir şekilde ifade edilmesine olanak tanır. Böylece Lilith, feminist sanatın toplumsal cinsiyet eşitliği ve bireysel özgürlükler için bir araç olabileceğini güçlü bir şekilde ortaya koymaktadır.

Şekil 4: Daphne (1993), alçı ve cam, 210 x 81 x 43 cm

Smith'in Daphne adlı çalışması, ağaç dalları ile yer değiştiren çıplak bir kadın bedenini tasvir etmektedir. Bu, Yunan mitolojisinde nimf Daphne'nin, tanrı Apollo tarafından tecavülden kaçınmak için bir defne ağacına dönüşmesine atıfta bulunur. Kadının, şiddet içeren cinsel saldırıdan kaçınmak için kendini dönüştürmesi, Smith'in gerçek boyutlu eserinde yakalanmıştır. Kadının beden parçalarını kendini koruma eylemi olarak çıkarması, erkek sanatçının geleneksel olarak kadın bedenini yıkıcı bir şiddet eylemi olarak parçalamış olduğu sanat tarihinde ironiktir. Smith sanatıyla kadın imgesini güçlü, bağımsız bir figür haline dönüştürme gücünü göstermektedir. Daphne figürü, kendi yaratıcılığıyla güçlendirilmiştir; bedenindeki değişiklikler, dışarıdan müdahale ile değil, kendi eylemi olarak gerçekleşmiştir (Holmstrom, 2017).

Eserlerinde bedenler genellikle bir bütün olarak değil, parçalar halinde temsil edilir; bu parçalar çoğu zaman bir felaketin ardından gövdeden kopmuş gibi görünür. Smith, geçmiş eğitiminde aldığı insan anatomisine doğrudan atıfta bulunur, örneğin derisiz Bakire Meryem (Resim 2) heykelinde olduğu gibi. Smith'in bu figürleri, sürekli bir çöküş halinde olan bir bedensel varlık olarak tanımlanır. Kendi sanatı hakkında Kiki Smith şu açıklamalarda bulunmuştur: "İnsanlar ölmekteyken, bedenleri üzerinde kontrolü kaybediyorlar. Bu işlev kaybı, bazen aşağılayıcı ve korkutucu görünebilir. Ancak öte yandan, bunu bir tür beden in özgürleşmesi olarak da görebilirsiniz. Bu, sosyal yapıları düşünmek için hoş bir metafor gibi görünüyor—toplumdaki çeşitli ideolojilerin bedenleri kontrol etme çabalarına rağmen insanların kontrolü kaybetmesi durumu, tıpkı tıp, din, hukuk gibi... Kontrol hakkında düşünün: Kim bedenin kontrolüne sahip? Beden kendisi üzerinde kontrol sahibi mi? Siz mi kontrol ediyorsunuz? ... Zihin beden üzerinde kontrol sahibi mi? Toplum mu?" (Ross, 1997, ss 149-156).

Şekil 5: Untitled (1992), balmumu ve kâğıt.

Smith'in Untitled (1992) eseri, insan diseksiyonuna daha doğrudan bir atıfta bulunur ve cinsiyet yapılarındaki ayrılıkların daha fazla yakınlaşmasını denemektedir. Eser, bir insan figürünün gerçek boyutlu kâğıt maket heykelidir. Cinsiyeti belirtilmeyen eserde göğsün, göğüs kafesi bölgesinde sternumun uzandığı bir kesi yapılmıştır. Bu kesikten boyalı kağıtlar dökülür ve heykelin önüne serilir. Cinsiyeti gibi, dökülen kağıtlarda belirgin olmayan bir şekilde yayılır ve bu figürün evrensel değerini artırır. Kağıtların organları andırmaması eserin sembolik değerini ortaya koyar. Smith'in Bakire Meryem'i gibi, figür pasiftir; eller yanlarında, başı yukarı kaldırılmış ve öne bakmaktadır. Karın boşluğundan dökülen organlara figürden duygusal bir tepki yoktur, bu da bu figürün sembolik bir

figür olduğunu, gerçek anlamda ele alınan bir konu olmadığını belirtir. Eserin anlamı, Smith'in eserlerinin bağlamında oldukça açık bir şekilde okunabilir: bizi ayıran şeyler, hepimizin sahip olduğu ortak noktalardan çok daha az önemlidir. Smith bize hepimizin insan olduğumuzu hatırlatır. Tüm farklılıklarına rağmen paylaşmakta olunan ortak deneyimlerin çok daha önemli olduğunu hatırlatır.

Tartışma

Kiki Smith'in eserleri, sanatın toplumsal algıları sanatsal ürünlerinde irdelemektedir. Yaralanmış ve dönüşüm geçiren beden imgeleri, patriyarkal sistemin nasıl kontrol ettiğine ve toplumsal cinsiyet normlarının birey üzerinde nasıl bir baskı oluşturduğuna dair güçlü bir eleştiri olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, Smith'in çalışmaları feminist sanatın temel işlevlerinden biri olan toplumsal eleştiri mekanizmasını etkin bir şekilde kullanmaktadır.

Smith'in özellikle dini ikonografiye yaptığı müdahaleler, sanatın sadece estetik bir araç olmadığını, aynı zamanda ideolojik yapıların eleştirisi için bir platform olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin, "Virgin Mary" eseri, kadın bedeninin tarih boyunca kutsal ve pasif bir şekilde tasvir edilmesine meydan okurken, Meryem Ana figürünü savunmasız bir birey olarak yeniden yorumlamaktadır. Bu yaklaşım, dini ikonların feminist bir perspektifle nasıl yeniden değerlendirilebileceğini göstermesi açısından önemlidir.

Buna ek olarak, Smith'in "Lilith" gibi eserleri, kadının tarih boyunca ötekileştirilmesine dair güçlü bir karşı duruş sergiler. Lilith'in feminist bir kahraman olarak yeniden yorumlanması, kadının güç ve bağımsızlık arayışını simgeleyen bir sembol olarak sanat tarihindeki yerini güçlendirmektedir. Smith'in bu mitolojik figürlere getirdiği feminist bakış açısı, geçmişe eleştirel bir şekilde bakarak gelecekte daha kapsayıcı bir toplumsal algının nasıl inşa edilebileceğine dair ipuçları sunar.

Yorum

Kiki Smith'in eserleri, sanatın yalnızca estetik bir ifade değil, aynı zamanda ideolojik ve toplumsal eleştirinin bir aracı olduğunu etkileyici bir şekilde ortaya koymaktadır. Smith'in, kadın bedenini ve kimliğini merkeze alarak oluşturduğu eserler, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ve bireysel özgürlüğün önündeki engelleri sorgularken, izleyiciyi eleştirel bir bakış açısı geliştirmeye davet etmektedir.

Smith'in çalışmaları, özellikle "Virgin Mary" ve "Lilith" gibi eserleri, toplumsal görüşleri ve dini sembollerin feminist bir perspektifle yeniden yorumlanmasının önemini vurgulamaktadır. Bu eserler, kadın bedeninin tarih boyunca hem yüceltildiği hem de kontrol altına alınmaya çalışıldığı bağlamları eleştirel bir şekilde ele alır. Smith'in sanatı, kadın deneyimlerinin çeşitliliğini ve karmaşıklığını kutlayan, aynı zamanda bu deneyimlerin patriyarkal yapılar içinde nasıl şekillendiğine dikkat çeken güçlü bir mesaj sunmaktadır.

Eserlerinde kullandığı materyaller ve teknikler, sanat dünyasındaki geleneksel hiyerarşileri yıkarak, kadınların yaratıcı katkılarını ve dokunsal sanatın önemini ön plana çıkarır. Cam, balmumu ve

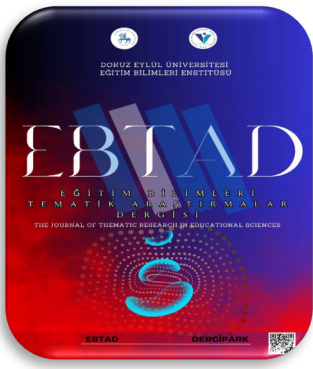
kumaş gibi "feminen" olarak algılanan materyalleri kullanarak Smith, sanatın yalnızca görsel değil, aynı zamanda duygusal ve dokunsal bir deneyim olduğunu vurgulamaktadır.

Bu makale, Smith'in eserlerini toplum, beden ve kimlik bağlamında kapsamlı bir şekilde ele alırken, sanatçının feminist sanat tarihindeki yerini ve çağdaş sanat dünyasına olan katkılarını da etkileyici bir şekilde ortaya koymaktadır. Smith'in sanatı, toplumsal algıları ve ideolojileri sorgulamanın yanı sıra, bireysel özgürlüğün ve yaratıcı ifade biçimlerinin savunulması açısından ilham verici bir örnek oluşturmaktadır.

Sonuç

Kiki Smith'in sanatı, kadın bedeninin ve kimliğinin toplumsal ve kültürel alışlagelmiş fikirlerce sınırlandırılmasına karşı güçlü bir direniş çağrısıdır. Sanatçının çalışmaları, bireyin bedenine dair kontrolü yeniden kazanma arzusunu, doğanın kontrol edilemezliği ile paralel bir şekilde ele alır. Smith, eserlerinde toplumsal görüşlere meydan okuyarak, izleyiciyi insan doğasının karmaşıklığı ve özgürlüğün anlamı üzerine düşünmeye davet eder.

Sonuç olarak, Smith'in sanatı, sadece feminist sanat tarihinde değil, genel sanat dünyasında da derin bir etki yaratmıştır. Sanatçının beden, kimlik ve doğa temalarını işlediği eserleri, toplumsal algıların yeniden yapılandırılması ve bireysel özgürlüğün savunulması açısından önemli bir yere sahiptir. Smith'in çalışmaları, yalnızca sanatın estetik boyutuna değil, aynı zamanda toplumsal dönüşüm için bir araç olma potansiyeline de dikkat çeker. Bu bağlamda, Smith'in sanatı, bireyin özgürleşme mücadelesine ilham veren güçlü bir kaynak olarak değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Boas, F. (2021). İlkel sanat (S. G. Esmer, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Briggs, P., Engberg, S., Nochlin, L., Tillman, L. ve Warner, M. (2008). *Review of Kiki Smith: A Gathering, 1980-2005. Woman's Art Journal, 29(2), 66–68.*
<https://www.jstor.org/stable/20358172?seq=1>
- Dreishpoon, D. (2022). *Modern sculpture: Artists in Their Own Words*. Univ of California Press.
- Gould, C. (1992). *Interview with Kiki Smith. In Kiki Smith by Linda Shearer and Claudia Gould*. Catalogue for Williams College Museum of Art, 16-18.
- Holmstrom, N.G. (2017). *Beautiful, dead, dissected: the dismembered female body in artistic representation. University Of Tasmania*. Thesis. <https://doi.org/10.25959/23239364.v1>
- Kiki Smith. *Possession is Nine-Tenths of the Law*. 1985 | MOMA. (n.d.). The Museum of Modern Art. <https://www.moma.org/collection/works/60046>
- Langer, C. ve Weitman, W. (2005). *Kiki Smith: Prints, books & Things*. *Woman's Art Journal, 26(2), 55.* <https://doi.org/10.2307/3598103>
- Real, C. (2024). *Kiki Smith: Exploring the embodiment of humanity and nature*. Art Summit. <https://www.art-summit.com/kikismith/>
- Rosenthal, N. (1996). *Recent acquisitions. A selection: 1995–1996*. *Metropolitan Museum of Art Bulletin, 54(Fall), 66.*
- Ross, C. (1997). *Redefinitions of abjection in contemporary performances of the female body*. *Res Anthropology and Aesthetics, 31, 149–156.* <https://doi.org/10.1086/resv31n1ms20166971>
- Seltman, C. (1946). *The appreciation of greek art. Journal of the Royal Society of Arts, 94(4715), 324–327.* JSTOR. <https://doi.org/10.2307/41362335>
- Smith, K. ve Schleifer, K. B. (1991). *Inside & Out: An Interview With Kiki Smith*. *The Print Collector's Newsletter, 22(3), 84–87.* <https://www.jstor.org/stable/24554359>
- Steinhof, E. G. (1937). *Art and society. Parnassus, 9(6), 15.* <https://doi.org/10.2307/771867>
- Virgin Mary · SFMOMA. (2024, October 17). SFMOMA. <https://www.sfmoma.org/artwork/97.868/>
- Wells, J. (1990). *The Body as a Democracy. MoMA, 2(6), 18-19.*